

Ärende: VN/33963/2024

Begäran om utlåtande om regeringens proposition med förslag till lag om ändring av lagen om främjande av integration och till lagar som har samband med den

Lausunnonantajan lausunto

Reformen av de utbildningar som främjar integration och språkkunskaper

I dagsläget har läroanstalter inom fritt bildningsarbete en central roll kring ordnandet av integrationsutbildningar och övriga språkutbildningar. Dessa utbildningar utgör ett viktigt komplement till de arbetskraftspolitiska integrationsutbildningarna, vilket skulle vara viktigt att bibehålla även framöver. Det behöver finnas möjlighet till flexibla studievägar för att ett tidigare inträde på arbetsmarknaden för nyanlända ska lyckas. Enligt lagförslaget som planeras träda i kraft 1.1.2027 ska integrationsutbildning i fortsättningen ordnas endast som arbetskraftsutbildning och arbetskraftsmyndigheten ansvarar för att genomföra utbildningen. Eftersom kommunerna kommer att ha ansvaret för att ordna integrationsutbildning och utbildning i grundläggande litteracitet, ska statsandelssystemet för integrationsutbildning inom det fria bildningsarbetet avvecklas. Finansieringen av integrationsutbildning samlas till en enda kanal i statsandelen för kommunal basservice.

Det här riskerar att få betydande negativa konsekvenser, särskilt för svenskspråkig integrationsutbildning, vilket också inverkar på möjligheterna att uppnå målsättningarna i regeringsprogrammet att öka den svenskspråkiga integrationen. Ifall finansieringen koncentreras till en enda kanal, blir det mera utmanande att säkerställa att finansieringen används för det ändamål som den är avsedd för. De föreslagna förändringarna att avveckla statsandelssystemet för integrationsutbildning inom fria bildningen hotar den verksamhet som under lång tid haft stor integrationsfrämjande betydelse. Många gånger har dessa utbildningsanordnare även haft möjlighet att erbjuda betydligt mer än bara traditionell språkutbildning för invandrare. De har kunnat erbjuda gemenskap, aktiviteter och ett socialt sammanhang samt beakta olika gruppers bakgrund och individuella förutsättningar, vilka har stor betydelse för en ändamålsenlig integration. Integration kan inte enbart vara en arbetskraftspolitisk åtgärd utan det ska ses från ett samhällsperspektiv. Det måste finnas tillräckliga möjligheter att lära sig språk- och samhällsfärdigheter så individen och hans familj kan vara en aktiv del av samhället.

Besparingar i finansieringen av främjandet av integration

Regeringens förslag till inbesparingar gällande integrationstjänsterna är omfattande och riskerar att det integrationsfrämjande arbetet i landet blir ojämlikt. Syftet är att få bort överlappande finansiering, medan det i praktiken kan innebära att välfungerande integrationsstigar raderas och de mest sårbara grupperna drabbas negativt.

Regeringen föreslår att nivån på den kalkylerade ersättning som betalas till kommunerna ska sänkas och ändringar i ersättandet av kostnaderna enligt integrationslagen ska göras. Förändringen kring sänkningen av de kalkylerade ersättningarna motiveras delvis med att serviceprocessen enligt integrationslagen ska göras smidigare genom att det vid samma möte ska göras en kompetensbedömning och en integrationsplan. I praktiken är detta redan verklighet i många områden och det skulle alltså inte lätta på arbetsbördan och möjliggöra någon betydande inbesparing.

Genom att slopa beredskapsersättningar för mottagandet av kvotflyktingar till kommuner, som också ingår i lagförslaget, skulle kommunernas kapacitet att ta emot nya kvotflyktingar försämrats avsevärt. Förslaget slår särskilt hårt mot de tvåspråkiga kommunerna som enligt regeringens målsättning ska bära huvudansvaret för kvotflyktingarna. En långsiktig finansiering, som tar i beaktande tvåspråkighet, långa avstånd och små gruppstorlekar är nödvändig för kommunerna som tar emot kvotflyktingar. Nationell politik bygger på att ett omfattande kommunalt mottagningssystem upprätthålls, så för att integrationen även i fortsättningen ska kunna göras kontrollerat och utan att det ska uppstå regional ojämlikhet föreslås att kostnaderna för mottagningsberedskap bibehålls i 64 § i integrationslagen.

Målet med integrationen och den ökade förpliktande karaktären

Målet är att reformera systemet så att det betonar den nyanländes skyldigheter och eget ansvar i större utsträckning än tidigare.

Det här betyder att det ekonomiskt också måste finnas reella möjligheter för invandraren att ta det ansvar som åläggs hen, tex att i ett tidigt skede inleda språkstudier. Det är orimligt att kräva att människor tar ett större ansvar för sin integration ifall behövliga tjänster inte finns tillgängliga inom en rimlig tid. Den föreslagna förändringen i finansieringssystemet och ansvaret för integrationsutbildningarna riskerar att minska flexibiliteten kring språkstudier och förlänga väntetiderna till integrationsutbildningar ytterligare.

Genom att begränsa möjligheterna till frivilliga studier, inskränka tillgången till grundläggande utbildning för vuxna och ta bort fria bildningens roll som utbildningsanordnare försämrats förutsättningarna att nå målen om snabbare sysselsättning och samhällsdeltagande. Målgruppens komplexa bakgrund vad gäller studievana, trauman och digital kompetens behöver också kunna beaktas och tillgodoses framöver.

I övrigt understöds en mera arbetslivsinriktad integrationsprocess.

Ändringar i serviceprocessens initialskede

Det är positivt att samarbetet mellan olika aktörer förtydligas i lagstiftningen.

I övrigt innebär förslaget att kompetenskartläggning och integrationsplan ska uppgöras vid samma tillfälle inte så stora förändringar eftersom det här redan ofta tillämpas i många områden.

I lagförslaget sätts stort fokus på att integrationsmålen till stora delar ska uppnås genom sysselsättning, men hänsyn behöver även tas till barn, unga, familjer, äldre och personer med olika stödbehov. Integration bör betraktas som en helhet och vara möjlig att uppnå utgående från olika behov.

Övriga kommentarer

Under de senaste åren har stora reformer gjorts som berör arbetsfältet för integrations- och sysselsättningsfrågor. Strukturerna är ännu under uppbyggnad och delvis finns det säkert behov av att se över arbetsfördelning och ansvar mellan olika aktörer. De föreslagna förändringarna innebär dock vissa risker för tvåspråkiga kommuner och förslaget att avskaffa folkhögskolornas och fria bildningens integrationsutbildning är en betydande samhällelig förlust. Dessa utbildningar har visat sig vara effektiva, inkluderande och flexibla.

Förslaget att minska ersättningar för mottagande av kvotflyktingar äventyrar också kommunernas förmåga att upprätthålla en ändamålsenlig, jämlik och kvalitativ integrationsverksamhet.

Domars Otto
Korsholms kommun